

Міністерство освіти і науки України
Київський національний університет технологій та дизайну
Білоруський торговельно-економічний університет споживчої кооперації
(Республіка Білорусь)
Вища лінгвістична школа (м. Ченстохов, Республіка Польща)
Ризький технічний університет (Латвійська Республіка)
Південно-Західний університет імені Неофіта Рильського
(Республіка Болгарія)
Університет Бельсько-Бяла (м. Бельсько-Бяла, Республіка Польща)
Інститут технологій та бізнесу в Чеське Будейовіце
(м. Чеське Будейовіце, Чеська Республіка)
Карагандинський економічний університет Казспоживсоюзу
(Республіка Казахстан)

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Монографія

Київ – 2018

УДК 316. 44

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного університету технологій та дизайну
(протокол № 3 від 24.10.2018 р.)*

Рецензенти:

Забуранна Л.В. – доктор економічних наук, професор

Курило Л.І. – доктор економічних наук, професор

Грущинська Н.М. – доктор економічних наук, професор

Сучасні проблеми економічного розвитку України: монографія/
за ред. О.В. Ольшанської, А.О. Мельник, Т.Є.Воронкової – К. : ТОВ «ДКС
центр», 2018. – 184 с.

ISBN 978-617-7300-35-8

В монографії висвітлено теоретичні основи розвитку бізнес- середовища підприємств організацій, закладів вищої освіти в економічних, соціальних та інформаційних аспектах глобальних проблем. В роботі особливу увагу приділено питанням ефективності управління в умовах глобалізації, забезпечення економічної безпеки, значення обліку, контролю та аналізу у забезпеченні ефективності сучасного управління суб'єктами підприємницької діяльності. Досліджено проблему щодо перспектив розвитку глобалізації в контексті четвертої промислової революції і її соціально-економічних наслідків.

Монографія призначена для науковців, викладачів, державних службовців, фахівців, керівників вищих навчальних закладів, аспірантів, студентів, які досліджують проблеми розвитку економіки в умовах глобалізації.

ISBN 978-617-7300-35-8

УДК 316. 44

© КНУТД, 2018

Авторський колектив монографії

Доктори наук, професори:

- Ольшанська О.В.**, д.е.н. проф.- вступ, розділ 1.7.
Мельник А.О., д.е.н. доц.- вступ, розділи 3.2; 4.3.
Борецька Н.П., д.е.н. проф.- розділ 1.4.
Денисенко М.П., д.е.н. проф.- розділ 4.4.
Чубукова О.Ю., д.е.н. проф.- розділ 3.1.
Скрипник М.І., д.е.н. доц.- розділ 2.2.
Стежко Н.В., д.е.н. проф.- розділ 1.5.
Натрошвілі С.Г., д.е.н. проф.- розділ 4.7.
Воронкова Т.Є., к.е.н., проф. - вступ; розділ 1.1.
Бугас В.В., к.е.н., проф. - розділ 4.4.

Кандидати наук, доценти:

- Власюк Т. М.**, к.е.н, доц. – розділ 4.5.
Матюха М.М., к.е.н, доц. – розділ 2.1.
Шацька З.Я., к.е.н., доц. – розділ 1.3.
Фокіна-Мезенцева К.В., к.е.н., доц. – розділ 1.8.
Саюн А. О., к.е.н, доц. - розділ 4.1.
Григоревська О.О., к.е.н., доц. – розділ 2.2.
Белялов Т. Е., к.е.н., доц. – розділ 4.6.
Радіонова Н. Й., к.е.н., доц. – розділ 4.2.
Бабина Т.Г. – к.ф.н., доц. розділ 4.7.
Пономаренко І.В., к.е.н., доцент – розділ 3.1.
Баєв В.В., к.е.н., доцент – розділ 1.6.
Будякова О.Ю., к.е.н., ст. викл. – розділ 1.2.

Аспіранти, студенти:

- Фаріон Н.О.**, аспірант – розділ 4.4.
Сапян А.С., студент – розділ 3.2.
Юдицька В.О., студент – розділ 4.3.
Григорчук Д. В., аспірант – розділ 1.7.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
<i>РОЗДІЛ 1</i> РОЗДІЛ 1. ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ	10
1.1. Глобалізація світової економіки: проблеми та наслідки	10
1.2. Напрями покращення інвестиційного клімату України в умовах глобалізації	18
1.3. Проблеми забезпечення економічної безпеки підприємницьких структур в сучасних умовах	27
1.4. Проблеми соціальної безпеки держави..	36
1.5. Вітчизняне сільське господарство як ресурсна основа для розвитку харчової промисловості в контексті вирішення глобальної продовольчої проблеми	46
1.6. Концептуальні засади формування системи безпеки туристичного підприємства в умовах глобальної нестабільності	54
1.7. Глобальні тенденції розвитку міжнародного туризму та стратегічні вектори для України	60
1.8. Формування корпоративної культури туристичного підприємства в умовах економічної кризи.	69
<i>РОЗДІЛ 2.</i> «ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ У КОНТЕКСТІ ІМПЛЕМЕНТАЦІЇ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ	82
2.1. Визнання та оцінка елементів фінансової звітності в системі стандартів US GAAP	82
2.2. Формування інформаційних потоків бізнес-процесів в системі управлінського обліку..	89

РОЗДІЛ 3. ІНФОРМАЦІЙНІ СИСТЕМИ ТА МАРКЕТИНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ	101
3.1. Особливості роботи фахівця у сфері цифрового маркетингу	101
3.2. Етапи створення ефективної маркетингової стратегії на підприємстві	109
РОЗДІЛ 4. ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО УПРАВЛІННЯ: ТЕОРІЯ, МЕТОДОЛОГІЯ, ПРАКТИКА ..	118
4.1. Фінансові послуги як інструмент управління	118
4.2. Формування стратегії управління витратами швейних підприємств за допомогою сучасних методів їх аналізу	128
4.3. Формування адаптивної системи управління прибутком на підприємстві	136
4.4. Акціонерні товариства у структурі корпоративного сектору економіки України	147
4.5. Завдання вищої освіти у суспільстві економіки знань..	154
4.6. Сучасні тенденції розвитку підприємницького університету..	164
4.7. Парадигма стратегічного управління закладом вищої освіти в умовах сучасних викликів	175

ВСТУП

Процес глобалізації є однією з найактуальніших проблем на сьогодні, оскільки характеризує стан і розвиток сучасної економічної системи. В сучасних умовах спостерігається все більша залежність національної економіки від дії зовнішніх факторів, особливо в умовах зменшення торгівельних бар'єрів і зростання доступу до світових ринків капіталу. Ці фактори сприяють формуванню глобального підходу до ведення бізнесу. Саме процес глобалізації створив умови до переорієнтації потенціалу національних компаній від внутрішніх та регіональних до світових ринків.

Слід зазначити, що процес глобалізації породжує контрастні оцінки в розвинутих країнах і країнах, що розвиваються. У перших - він позитивно підтримується в силу безперечного подальшого прогресу економіки, а у інших – викликає побоювання, т.я. в них вбачають серйозну загрозу світовій економічній системі. Глобалізація сприяє посиленню конкуренції, підвищенню продуктивності праці, стимулює розвиток нових інноваційних технологій і розповсюдження їх серед країн світу і це є її великою перевагою. Взаємозалежність національних економік крім позитивних наслідків має і значні ризики, адже економічна нестійкість, кризові явища в одних країнах світу, можуть мати негативні глобальні впливи і збільшувати рівень нестабільності багатьох національних економік.

Україна включається до світових міжнародних відносин і проектів, що слугуватиме зростанню її інвестиційної привабливості для іноземних організацій і приватних інвесторів. Прискоренню цих процесів має сприяти ефективна державна макроекономічна політика, направлена на створення сприятливого інвестиційного клімату для ведення бізнесу, захист прав власності. Ефективність цих процесів для національної економіки також напряму залежить від рівня лібералізації її економіки, скорочення обмежень щодо міжнародної торгівлі і фінансового капіталу, робочої сили та знань, подолання корупції.

З ускладненням умов господарювання спричинених динамічними змінами у зовнішньому середовищі та впливом глобалізаційних процесів підприємницькі структури також ускладнюються. Так, сучасна підприємницька структура – це система економічних, соціальних, політичних та духовних відносин, що пов'язані з задоволенням комплексу потреб власників і співробітників шляхом взаємодії з зовнішнім середовищем, заснованого на взаємозв'язку процесу розвитку зі створенням нових комбінацій факторів виробництва, нових продуктів, ринків, технологій.

В умовах глобалізаційних викликів та зростаючої нестабільності зовнішнього оточення, ефективний розвиток вітчизняних підприємницьких структур значною мірою залежить від рівня забезпечення їх економічної безпеки. Враховуючи важливу роль економічної безпеки для безперебійного функціонування підприємницької структури, яка є обов'язковою умовою для забезпечення виробництва та збуту продукції, перерозподілу потоків капіталу, здійснення інвестиційних процесів, фінансування колективних та індивідуальних

потреб, необхідно запроваджувати високо функціональні та ефективні системи економічної безпеки на вітчизняних підприємницьких структурах.

В сучасних умовах господарювання швидко розвиваються інтеграційні процеси, що впливають на характер економічних та соціальних відносин, на загальну політичну ситуацію в світі та відкривають широкі можливості для економічної співпраці держав. За таких умов постає необхідність формування фінансової звітності відповідно до вимог міжнародної практики, що реалізується в основному за Міжнародними стандартами фінансової звітності (МСФЗ) та загальноприйнятими принципами бухгалтерського обліку США (US GAAP). Класичний підхід до визначення сучасних інформаційних потоків зводиться до відслідковування руху інформації між структурними підрозділами підприємства і зовнішнім середовищем. Слід відзначити, що саме бухгалтерська система має стати на підприємствах основним джерелом інформаційних потоків для прийняття управлінських рішень, із методологічними основами, що ґрунтуються на потребах користувачів різного спрямування.

Сучасний період розвитку світу характеризується подальшою диспропорційністю та нестабільністю. Це викликано не тільки загостренням диспропорційних протиріч між рівнем розвитку країн, глобальною фінансовою та економічною кризою яка має системний характер але і нарощуванням військових протистоянь, посиленням протестних настроїв та масовим переміщенням населення з територій військових конфліктів. Відповідно чутливість держав та населення до небезпек зростає і потребує нагального забезпечення безпечного існування.

Процеси міжнародного розподілу праці та глобалізації посилили процеси фрагментації виробництва та взаємопов'язаності економік різних країн. А лібералізації зовнішньої торгівлі, активізація міжнародного руху капіталів, розвиток транспортної, фінансової інфраструктури, комунікаційних та інформаційних систем, прискорення темпів технологічних змін створили необхідні передумови для формування глобальних ланцюгів створення вартості. Ланцюг створення доданої вартості включає всі бізнес-процеси, які повинні виконуватися з моменту проектування товару, запуску у виробництво до постачання кінцевого продукту споживачам, що в першу чергу стосується продукції харчування. Харчова промисловість України робить вагомий внесок у вирішення глобальної продовольчої проблеми. Україна є одною з провідних країн світу, яка забезпечує власні потреби у багатьох видах продовольства та експортує майже 30% обсягу виробленої в АПК продукції.

Проблема взаємообумовленого розвитку економічної безпеки та корпоративної культури підприємства актуалізується ускладненням господарських зв'язків та посиленням конкурентного середовища у зв'язку з активним включенням національної економіки у світогосподарські зв'язки та глобалізацією. Дослідження проблем корпоративної культури у сфері антикризового управління та економічної безпеки в даний час є гостро актуальним предметом уваги з боку топ-менеджменту.

Усвідомлення національними органами державного управління необхідності запровадження передових технологій відображається у відповідних

стратегіях розвитку, орієнтованих на стале економічне зростання та посилення конкурентних позицій окремої держави у глобальному економічному середовищі. Важливим елементом інновацій виступають цифрові технології, які використовують електронне обладнання та дозволяють прискорювати і полегшувати різноманітні процеси. Представлені технології відіграють важливу роль у сфері маркетингу, оскільки дозволяють підвищити ефективність взаємовідносин між компаніями та клієнтами.

Проблема управління прибутком на підприємстві є надзвичайно актуальною в умовах господарювання та на багатьох рівнях економічного розвитку країни. Це можна пояснити тим, що прибуток є важливим показником для визначення оцінки діяльності будь-якого підприємства та є вагомим джерелом фінансування розширеного відновлення ресурсів. Він є важливим інструментом, який стимулює розвиток економіки держави в цілому або окремого підприємства тощо.

В нестабільних умовах економічної та політичної ситуації в Україні, інфляції, падіння купівельної спроможності споживачів, частих та неочікуваних змін в податковому законодавстві всі підприємства прагнуть створити власну систему управління прибутком.

Україна, незважаючи на свій високий рекреаційний, історичний, культурний і духовний потенціал, наявність величезних екологічно чистих географічних районів, займає незначне місце на світовому туристичному ринку. Тому на перший план виходить проблема забезпечення конкурентоздатності та економічної безпеки туристично-рекреаційного комплексу України, яке безпосередньо пов'язано з впровадженням у суб'єктах туристичної індустрії сучасних принципів управління економічною безпекою.

Діяльність економічних суб'єктів набуває динамічного характеру, для якого властиві конкуренція, відповідальність за свої результати, ініціатива, ризик тощо. У таких умовах зазнає змін діяльність не тільки підприємств виробничого сектору, а й багатьох закладів соціальної сфери. Наразі, коли Україна, як і більшість країн світу, визнала пріоритетом формування нового пост-індустріального типу суспільства, характерною рисою якого є створення нової моделі економіки – економіки знань, тобто освіта стає одним із ключових факторів економічного зростання та сталого розвитку держави.

Сучасна діяльність закладів вищої освіти в Україні характеризується наявністю багатьох процесів та явищ, які відбуваються одночасно, іноді різнопланово, але безпосередньо впливають на їх функціонування. Трансформація закладів вищої освіти в підприємницькі університети відбувається з урахуванням важливих тенденцій, які вже сформовані та матимуть значний вплив на розвиток підприємницьких університетів в Україні.

Четверта промислова революція має великі можливості щодо збільшення рівня життя населення в світовому масштабі. В майбутньому технологічні інновації сприятимуть довгостроковій ефективності і продуктивності праці. Зростання економіки пов'язується із створенням нових ринків: прогнозується суттєве зростання ефективності логістики і глобальних мереж і зменшення вартості транспорту, комунікацій і торгівлі. Разом з тим нова революція пог-

либить розшарування населення у зв'язку із скороченням ринків праці внаслідок роботизації виробничих процесів.

Так, відповідно до звіту МВФ за 2018 р. під назвою World Economic, Structural Change Situation and Prospects.-2018* світова економіка зросла на 3,8 відсотки в 2017 році - найвищі темпи з 2011 року. Зважаючи як на й раніше сприятливі фінансові умови, очікується, що темпи світового зростання піднімуться до рівня 3,9 відсотки як в 2018, так й в 2019 роках. Світове зростання, за прогнозом, сповільниться після приблизно двох років (до 3,7 відсотків у 2020-2021 роках). Зростання стримуватимуть старіння населення та низьке зростання продуктивності.

Більше чверті країн з ринком, що формується, та країн, що розвиваються, за прогнозом, матимуть темпи зростання на душу населення нижче, ніж в країнах з розвинутою економікою, і, як наслідок, ще більше відставати від них за рівнем життя. У майбутньому буде важче знизити борговий тягар економік, а рівень життя наступних поколінь буде нижчим, ніж очікувалося раніше.

Головними причинами скорочення потенціалу зростання ВВП розвинутих країн визначено загальне зниження продуктивності виробництва та демографічні чинники, зокрема, старіння населення. При цьому, МВФ визначає демографічну кризу як одну з найголовніших проблем сучасного світу.

Для нейтралізації негативних наслідків «Індустрії - 4» пропонується змінити систему освіти і профорієнтації, продовження підтримки працюючих пільгами під час змін, інвестування в інфраструктуру, створення бізнесу і робочих місць там де вони відсутні натомість існує велика в них потреба і головне - міняти податкове законодавство з метою заохочення менеджменту у створенні робочих місць.

Молодь доцільно навчати «м'яким навичкам», таким як незалежне мислення, цінності і командна робота. Люди, а не технології визначають майбутнє виробництва. Як люди вважають за краще використати нові технології, вони вирішують, як розвивається виробництво. З цієї причини людське навчання залишатиметься важливішим, ніж машинне навчання в майбутньому виробництва. Це повинно бути обнадійливою думкою для виробників і співробітників.

Для забезпечення високих темпів зростання країн потрібні довгострокові та ефективні інвестиції в інфраструктуру, а також підвищення якості політичних, економічних, правових і суспільних інститутів. Крім того, країнам необхідно залишатися відкритими для вільного потоку технологій, ідей та висококваліфікованих фахівців – найважливіших факторів економічного зростання, що дозволяють наздогнати розвинені країни.

Ці та інші проблеми розвитку національної економіки України у площині сучасних глобальних проблем є предметом дослідження колективом авторів даної монографії.

* World Economic Situation and Prospects 2018. - United Nations New York, 2018. – 332 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [file:///C:/Users/User/Downloads/fulltext%20\(4\).pdf](file:///C:/Users/User/Downloads/fulltext%20(4).pdf)